Masonluktaki Ritler Konusunda Bir Derleme -2

Cerneau Sistemi

Araya giren bir garip sorun…

Bu sorun, 19. yüzyılda Amerika Birleşik Devletleri'nde ortaya çıkmış, Eski ve Kabul Edilmiş İskoç Riti ile bağlantılı olmak üzere masonik yetki ve derece karışıklığı yaratmış ilginç bir masonik dizgedir. "Rite de Cerneau" ya da "Cerneauism" olardak da anılmıştır.

Bu masonik dizgenin ilginçliği, kapsamından çok, oluşumu ve nasıl bir olay yaratmış olduğudur.

1806 yılında, Yetkinleşme Riti'nin Amerika'ya taşınmasının ardından gelişen sürecin son aşaması olarak Eski ve Kabul Edilmiş İskoç Riti çoktan kurulmuş ve kaynağına dönerek Avrupa ülkelerinde de örgütlenmeye başlamıştı. Buna karşın, Joseph Cerneau adlı bir mason, artık varlığı kalmamış olması gereken Yetkinleşme Riti'nin 25. (son) derecesine yükseltilerek, riti Küba ve Kuzey Amerika'da örgütlemek üzere yetkilendirilmişti.

Bunu kimin, niçin ve nasıl yaptığını sormayın. Bilinmiyor. O sırada Fransa'da Eski ve Kabul Edilmiş İskoç Riti'nin ikinci yüksek konseyinin kurulmasına bir tepki olabilir.

Joseph Cerneau, New York'a ulaştığında, Yetkinleşme Riti'nin yerini Eski ve Kabul Edilmiş İskoç Riti'nin almış olduğunu öğrenmiş, bunun üzerine kendisini de 32. derecedeki bir mason saymıştı; çünkü bu, Yetkinleşme Riti'nin son derecesinin tam karşılığı oluyordu. Eski ve Kabul Edilmiş İskoç Riti'nin Charleston'daki yüksek konseyinin onayını almadan, New York'ta önce "Pek Güçlü Egemen Büyük Konsistuvar" adı altında bir masonik sistem oluşturdu. Ardından, bir adım daha ileri giderek, kendisini "Sovereign Grand Inspector General" *(Egemen Büyük Genel Denetçi / Hâkim Büyük Umumî Müfettiş)* yani 33. derecede mason olarak ilan etti.

O tarihte Eski ve Kabul Edilmiş İskoç Riti Amerika Birleşik Devletleri'nin kuzey eyaletlerinde henüz örgütlenmemiş olduğundan, Joseph Cerneau tarafından kurulan sistem kolay benimsenip hızla yaygınlaştı. Birkaç yıl sonra (1813'de) Kuzey Jüridiksiyonu Yüksek Konseyi kurulunca, ortaya bir masonik otorite karmaşası çıktı.

Joseph Cerneau, 1827'de Fransa'ya gitti ve bir daha Amerika'ya dönmedi. Fakat bu ülkede yaratmış olduğu karışıklığın giderilip düzeltilebilmesi 19'uncu yüzyılın sonunu buldu.

Böylece Cerneau Sistemi ortadan kalkmış oluyordu. Ancak 20. yüzyılda Avrupa'da karma (kadın ve erkek) mason örgütlerinin kurulmasına başlanınca, bu elbette Amerika kıtasına da yansıdı ve orada yeniden canlandırılan Cerneau Sistemi'nin bir karma riti oluşturuldu.

York Riti

Bu rit, başta Amerika Birleşik Devletleri olmak üzere dünyanın en yaygın ritlerinden biridir. Aslında önce 18'inci yüzyılda İngiltere'de oluşturulmuş, sonra Amerika Birleşik Devletleri'nde yaşatılarak geliştirilmiştir.

Kimi masonik yazarlara göre, bu ritin özgün olarak simgesel derecelerden sonra gelen altı derecesi vardı. Bunlar, günümüzde uygulanan ritin ileri derecelerinin benzerleriydi.

Kimi masonik yazarlara göre ise özgün York Riti 13 dereceli bir masonik sistemdi. Son derecesi Eski ve Kabul Edilmiş İskoç Riti'nin 16. derecesinin karşılığıydı.

Günümüzdeki York Riti'nin, İngiliz Masonluğu Sistemi'ndeki bazı derecelerin alınıp, bunların Amerikanlaştırılmasıyla oluşturulmuş bir dizge olduğu söylenebilir. Kimi zaman ve yerde "Modern York Riti" olarak anıldığı da görülmüştür.

19. yüzyılın pek ünlü masonik yazar ve ansiklopedistlerinden Albert Mackey, bu riti âdeta ulusal sayarak **"Amerikan Riti"** adını takmıştı. Ancak bu isim pek tutmadı.

Ritin simgesel (sembolik) derecelerden sonraki dereceleri şöyledir:

4. Mark Üstadı
5. Önceki Üstat
6. Pek Üstün Üstat
7. Kutsal Royal Arş Üstadı
8. Royal Üstat
9. Seçilmiş Üstat

Bu derecelere eklenen bir de 10. derece vardır ve "Olağanüstü Üstün Üstat" derecesi olarak anılır.

Ancak o kadarla kalmaz. Onun da üzerine "Komandörlük Dereceleri" (Commandery Degrees) olarak anılan üç derecenin daha eklenmesiyle bu ritin Eski ve Kabul Edilmiş İskoç Riti ile eşdeğerliği sağlanır.

11. Kızılhaç Şövalyesi
12. Malta Şövalyesi
13. Tapınak Şövalyesi

Çok yerde görülebilen, ancak daha iyi anlaşılabilir olması bakımından bu çalışma için özel olarak eklemeler yapılmış bu ünlü eşdeğerlik çizelgesini şöyle açıklayabiliriz:
Mavi çerçeveli bölüm: Simgesel dereceler
Soldaki (mor) basamaklar: Eski ve Kabul Edilmiş İskoç Riti
Sağdaki (kırmızı) basamaklar: Komandörlük dereceleri dahil York Rti
Sarı hat: York Riti'nin 10. derecesindeki eşdeğerlik
Yeşil çerçeveli alan: Paramasonik dereceler. [Bu konu için **"Masonluğa Benzer Kuruluşlar"** başlıklı yazıya bakılabilir.]

Kutsal Royal Arş Tapınak Şövalyesi Rahibi Riti

Hazır Amerika Birleşik Devletleri'nde gezinirken bir de "Rite of the Holy Royal Arch Knight Templar Priest" adlı bir rite de bakmalıyız: (Ancak bu riti daha sonra değineceğimiz İngiliz Masonluğu Sistemi çerçevesinde aynı adı taşıyan bir ileri derece grubu ile karıştırmamak gerekir. Nitekim sona gelinceye kadar unvanların çok farklı olduğu görülüyor.)

Bu ritin geçmişi Britanya'da 18. yüzyılın ortalarına kadar uzandırılır. Amerika Birleşik Devletleri'ndeki oluşumu ise 19. yüzyıl başlarındadır. "Amerika Büyük Koleji" (Grand College of America) adlı organın yönetiminde zanan içinde geliştirilip, 1931 yılında bugünkü hâline kavuşturulmuştur.

Ritin 33 derecesi vardır ama bunlar önceden alınmış olması gereken üstat derecesinden sonra 1'den başlayarak sıralanmıştır.

İngiliz Masonluğu Sistemi çerçevesindeki düzende ise önce hem bir locada Saygıdeğer Üstat/ Üstad-ı Muhterem olarak görev yapmış bulunmak hem "Tapınak Şövalyesi" derecesini de almış olmak gerekmektedir.

Amerika'daki ritin dereceleri	**İngiliz Masonluğu Sistemi'ndeki kollar**
1. Hıristiyan İşareti Şövalyesi	
2. Aziz Pavlus Şövalyesi	Cenaze Üstadı
3. Patmos Şövalyesi	Sıkıntı Üstadı / Süleyman'ın Şövalyesi
4. Ölüm Şövalyesi	Pek Üstün Üstat
5. Siyah Haç Şövalyesi	Üstün Mason ve Perdelerin Üstadı
6. Beytanya Şövalyesi	Yüce Üstat / Yakup'un Çabası
7. Beyaz Haç Şövalyesi	Geçici İşaret
8. Aziz Yahya Şövalyesi	Mimar
9. Kutsal Lâhit Şövalye Rahibi	Kızıl Kordon Tarikatı / Rahab Şövalyesi
10. Kutsal Bilgelik Tarikatı	Üç Kral Şövalyesi / Denge Şövalyesi
11. Haçın Kutsal ve Ünlü Tarikatı	Kuzey Şövalyesi
12. Eleusis Rahibi	Güney Şövalyesi
13. Harodim Şövalyesi	Patmos Şövalyesi
14. Kuzey Şövalyesi	Kurtuluş Şövalyesi
15. Güney Şövalyesi	Ölüm Şövalyesi / Elisium Şövalyesi
16. Kutsal Yer Şövalyesi	Kutsal Mezar Şövalyesi
17. Aziz Pavlus'un Büyük Haçı Şövalyesi	Hıristiyan İşareti Şövalyesi
18. Vaftizci Aziz Yahya Şövalyesi	Beytanya Şövalyesi
19. Rozkrua Şövalyesi	Royal Prusya Mavisi Şövalyesi
20. Üçlü Haç Şövalyesi	Eleusis Şövalyesi
21. Kutsal Mezar Şövalyesi	Filistin Şövalyesi
22. Kutsal Bakire Şövalyesi	Vaftizci Aziz Yahya Şövalyesi
23. Torpichen Beyaz Haçı Şövalyesi	Haç Şövalyesi
24. Aziz Yahya Büyük Triniter Şövalyesi	Siyah Haç Şövalyesi
25. Aziz Yahya'nın Büyük Haçı	Beyaz Haç Şövalyesi
26. Kudüs'ün Şövalye Rahibi	Torpichen Beyaz Haçı Şövalyesi
27. Filistin Şövalyesi	Babil Haçı Şövalyesi
28. Kutsal Haç Şövalyesi	Kudüs Kızılhaçı Şövalyesi
29. Tabernakl Şövalye Rahibi	Rozkrua Kızılhaçı Şövalyesi
30. Kurtuluş Şövalyesi	Üçlü Haç Şövalyesi
31. Hakikat Şövalyesi	Aziz Yahya'nın Büyük Haçı
32. Roma Şövalyesi	Harodim'den Arındırılma
33. Kutsal Royal Arş Tapınak Şövalyesi Rahibi	Kutsal Royal Arş Tapınak Şövalyesi Rahibi

Gizemsel Rit

Amerika Birleşik Devletleri'ndeki ritler arasında gezinirken, bir de York Riti'nden önce, 18. yüzyılın ikinci yarısında oluşturulmuş "Crypic Rite" adlı bir diğer sistem görüyoruz.

Bu ritin kuruluş nedeni, kimi Amerikalı kimi masonlarca, Yetkinleşme Riti'ndeki "Royal Arş" derecesinin kapsamının yetersiz görülmesiydi. Aslında yapılması istenen bu derecenin kapsamını genişletmekti ama ortaya yeni bir rit çıktı.

Gizemsel Rit'in ilk derecesi, başlangıçta "Yirmi Yedilerin Seçilmiş Masonu" olarak anılıyordu. Bu derece, sonradan "Seçilmiş Üstat" adıyla ritin 2. derecesi olurken, ilk sırayı "Royal Üstat" derecesi aldı.

Böylece, iki yüksek derecesi olmak üzere kuruluşu tamamlanmış olan bu yeni ritin egemen otoritesine "Royal ve Seçilmiş Üstatlar Büyük Konseyi" adı verildi. Ülkenin her eyaletinde ve ritin uygulama alanı bulduğu her ülkede kurulan büyük konseyler, New York'taki "Genel Büyük Konsey"in merkezî yönetimi altına girdi. Ritin 3. derecesi olan "Üstün Seçkin Üstat" ise çok daha sonra eklendi.

İlgilenenler için bu ritin hayli ilginç ayrıntıları vardır. İnternetteki şu adreste görülebilir: http://www.ggccmi.org/index.php/the-cryptic-rite

Meksika Ulusal Riti

İspanyolca adı "Benemerito Rito Nacional Mexicano" olan, İngilizcede "Mexican National Rite" Fransızcada "Rite National Mexicain" diye anılan bu rit, diğerlerine oranla hayli yeni sayılır: 19. yüzyıl ortalarına doğru oluşturulmuştur.

Bu ritin oluşturulmasının temel amacı, Meksika'da, Amerika Birleşik Devletleri'nden transfer edilmiş olan İskoç Riti yandaşlarıyla York Riti yandaşları arasında süregiden, zaman zaman eylemsel çatışmalara bile dönüşerek locaların kapatılmasına neden olan ayrılıklara bir çözüm yolu bulmaktı. Oysa Meksika'da, ülkenin bağımsızlığını elde edişi bakımından Masonluk çok önemli bir kurumdu ve böyle çekişmeler Meksikalı masonlara hiç de yakışmıyordu.

Altı yüksek derecesi olacak şekilde düzenlenmiş ritin yüksek dereceleri şöyledir:

4. Onaylanmış Üstat
5. Sır Şövalyesi
6. Meksika Kartalı Şövalyesi
7. Yetkin Mimar
8. Büyük Yargıç
9. Büyük Genel Denetçi

Bu ritin kuruluş amacı önceleri gerçekleşme yoluna giriyor gibi göründüyse de Meksika Ulusal Riti ülkede uygulanan tek rit olamadı; 20'nci yüzyılın ortalarına doğru gerek Eski ve Kabul Edilmiş İskoç Riti gerekse York Riti ayrıca yine canlandırıldı.

Aynı sıralarda Meksika Ulusal Riti'nin uygulanmakta olduğu localara kadınların da alınmasına başlandı. Böylece bu rit, bir "karma rit" niteliği kazandı.

Günümüzde de varlığını sürdürmekte olan bu rit, bazı Amerikan eyaletlerinde de uygulanma olanağı bulmuş durumdadır. İnternetteki şu adreste bu ritin ayrıntılarına ulaşılabilir: http://ritonacionalmexicano.org/wp/

Eski Özgür ve Kabul Edilmiş Mimarlar

Amerika Birleşik Devletleri'nde 1870 yılında kurulmuş diğer bir tür mason riti "Ancient Free and Accepted Architects" adını taşımıştı.

Simgesel derecelerden sonra gelen üç yüksek derecesi vardı.

4. Seçilmiş Mimar
5. Pek Üstün Mimar
6. Şahane Mimar

Bu rit, masonik ilkelerin genişletilerek öğretilmesini öngörüyordu. Ancak pek yaygınlaşamamış, dolayısıyla varlığını uzun süre koruyamamıştı.

Afrika Mimarları Riti

Söz mimarlıktan açılınca, Masonluk tarihinde derece unvanlarında "mimar" sözcüğünü kullanmış bir rit daha görüyoruz. Fakat bu Amerika'da değil Avrupa'da… Öncelikle Almanya'da "Ritus der Afrikanische Bauherren" adını taşımış. "Rite d'Architectes Africains" adıyla Fransa'ya da yansımış…

1756 yılında kurulmuş olan bu rit, Prusya Kralı Friedrich II *(Büyük Frederik)* tarafından koruma altına alınmıştı. Öğretiminde, Hıristiyan ilkeleri öncelik taşıyorsa da alşimi (simya) ve şövalyelik önemli yer tutuyordu.

Simgesel derecelerden sonra yedi yüksek derecesi vardı:

4. Mimar, Mısır Gizemleri Çırağı
5. Mısır Gizemleri İnisiyesi
6. Kozmopolit Kardeş
7. Hıristiyan Filozofu
8. Mısır Gizemleri Üstadı
9. Silahtar
10. Asker
11. Şövalye

Belli olduğu üzere, bu ritte mimarlık bir yana dursun, Antik Mısır Gizemleri önemli bir yer tutmaktaydı. Nitekim şimdi sıra ona geliyor.

Ancak önce basit olanıyla başlayalım.

Cagliostro Riti

18. yüzyıl sonlarına doğru Fransa'da kurulmuş olan "La Maçonnerie Egyptienne de Cagliostro" (Cagliostro'nun Mısır Masonluğu) adı altındaki bu riti oluşturan Comte de Alessandro Cagliostro takma adlı, İtalyan asıllı Guiseppe Balsamo'nun serüvenleri başlı başına bir kitap olabilir. [Bu konunun bir özet anlatımına **"Tapınakçılar Siyonistler ve Masonlar – İkinci Kitap"** kapsamında 13. bölümde yer verilmiştir.]

Cagliostro. Masonluğun gerçek kökeninin Mısır'da olduğunu ileri sürüyordu. Zaten bu nedenle kurduğu sisteme "Mısır Masonluğu" adını vermişti. Bazı masonik yazında **"Mısır Riti"** olarak anıldığı da görülebilir.

Bu rit ile bağlantılı belgelere bakıldığında topu topu üç standart derece görülüyor ama bunların içeriğinin diğer masonik sistemlerden çok farklı olduğu da açıkça belli oluyor.

Okültizm üzerine kurulu birçok öğe içeren bu rit, kurulduğu sıralarda özellikle Fransa ve İtalya'da çok ilgi toplayıp yankı uyandırmıştı. Ancak etkinliği pek uzun süremedi. Kurucusunun 1795 yılında ölümüyle birlikte varlığını yitirdi.

Fakat "Mısır Masonluğu" denilince, bu başlık bizi tarihsel bakımdan biraz daha sonraya, Memfis ve Mizraim ritlerine götürür.

Memfis Riti

Derecelerinin kapsamında Eski Mısır ekollerinin öğelerine ağırlıklı yer veren mason ritlerinden biri Fransızcada "Rite de Memphis" adını taşır.

Bir "mason riti" olarak benimsenmekle birlikte, bu ritin, kaynakları bakımından geleneksel inşaatçı masonlar ile hiçbir ilgisi ve bağlantısı yoktu. Doğrudan salt spekülatif nitelikli olarak düzenlenmiş ve eski çağların yapıcı ya da mimarlarının öğelerini göz ardı eden ender mason ritlerinden biriydi.

Yorum: Demek oluyor ki, Masonlukta Avrupa'da Ortaçağ ve sonrasındaki bina inşaatı ve zanaatıyla bağlantı zorunlu değil!

Bu rit, önceleri Fransa'nın Montauban kentinde Sam'l Honis adlı bir Mısırlı ile birlikte Baron Dumas ve Marquis de la Rogne tarafından kurulmuştu. Bu ilk kuruluşundan sonra ancak iki yıl süreyle çalışabilmiş ve ortadan kalkmıştı. Buna Fransa Büyük Doğusu'nun (Grand Orient de France) bu rite karşı çıkışının da etkisi olmuştu.

Aynı rit, eski kalıntılarının toplanması suretiyle 1814 yılında Gabriel Mathieu Marconis'in önderliğinde ikinci kez kuruldu. Bundan sonra zaman zaman **"Oriental Rit"** ya da **"Eski ve Primitif Rit"** olarak da anıldı.

Bu rit, genellikle Antik Misterler üzerine kuruluydu. Bunların arasında Mısır Misterleri'nin özellikle ağırlığı vardı. Ritüelleri, güçlü ve kapsamlı bir öğretim içermekteydi.

Kurulduğu sıralarda bu ritin yedi sınıfa ayrılmış 91 derecesi vardı. Sonradan bunların sayısı 97'ye çıkarıldı. Böylece, Masonluğun tarihinde en çok derecesi olan ilk rit niteliğini kazandı. (Burada bunları sıralamayacağız; bunu, sonraki gelişmeye bırakmak daha uygun.)

Mizraim Riti

Fransızcadaki adı "Rite de Misraïm" olarak verilen bu rit, 1805 yılında, İtalya'nın Milano kentinde Lechangeur adlı bir mason (adının ayrıntısı bilinmiyor) tarafından kurulmuştu. Amacı, daha çok sayıda derecesi ve daha geniş kapsamlı bir rit kurarak, o sırada yeni kurulmuş olan Eski ve Kabul Edilmiş İskoç Riti'nin karşısına çıkmaktı.

Bu rit, önceleri 87 dereceli olarak kurulmuştu; sonradan buna üç de yönetsel derece eklendi. Böylece, Masonluğun tarihinde Memfis Riti'nden sonra en çok derecesi olan rit özelliğini kazandı. Derecelerinin bazıları, gerek bu derecelerde verilen nitelik ve unvanlar, gerekse ritüelik kapsamları bakımından diğer mason ritlerinin benzer dereceleriyle özdeşti. Bazı dereceler ise tümüyle bu rite özgüydü; bunların çoğu, Eski Mısır'ın ezoterik ekollerinden esinlenilerek oluşturulmuştu. (Bu ritin de derecelerini sıralamaya gerek yok.)

Düzeltilmiş (Reforme) Memfis Riti

Fransa'da Memfis Riti ile Mizraim Riti üyeleri arasında büyük çekişmeler çıkmış, bu iş kavga boyutuna varmıştı. Olaylara polis karışmış, sonuç olarak her iki ritin de çalışmaları yasaklanmıştı.

Memfis Riti'nin ikinci kez kurucusunun oğlu Jacques Etienne Marconis de Nègre, politik gücünden de yararlanarak bu ritin Fransa Büyük Doğusu çatısı altına alınmasını sağlamıştı. Ancak ritin derecelerinin sayısı 33'a düşürüldüğünden buna "Rite du Memphis Reformé" adı verilmişti. Amerika Birleşik Devletleri'nde beğeniyle karşılanan bu rit, Avrupa'da Fransa'dan başka bazı ülkelerde de ilgi gördüyse de, 20'nci yüzyılda zayıflamaya yüz tuttu.

Derecelerinin sıralanışı şöyleydi:

1. Çırak
2. Kalfa
3. Üstat
4. Gizli Üstat
5. Yüce Üstat
6. Kutsal Kemer Şövalyesi
7. Kutsal Kubbe Şövalyesi
8. Kılıç Şövalyesi

9. Kudüs Şövalyesi
10. Doğu Şövalyesi
11. Rozkrua Şövalyesi
12. Kırmızı Kartal Şövalyesi
13. Mabet Şövalyesi
14. Tabernakl Şövalyesi
15. Yılan Şövalyesi
16. Gerçek Bilgesi Şövalyesi
17. Hermetik Filozof Şövalye
18. Kadoş Şövalyesi
19. Royal Sır Şövalyesi
20. Büyük Denetici Şövalye
21. Büyük Atayıcı
22. Büyük Kutsayıcı
23. Büyük Övgücü
24. Gerçek Patriği
25. Planosferlerin Patriği
26. Vedaların Patriği
27. İsis Patriği
28. Memfis Patriği
29. Mistik Kent'in Pontifi
30. Yetkin Pontif
31. Büyük Savunucu
32. Memfis'in Yüce Prensi
33. Egemen Büyük Koruyucu

Düzeltilmiş (Reforme) Eski Rit

Yine 33 dereceli olup Memfis hariç aynı adı taşıyan bir diğer mason riti 1879 yılında İtalya'da kurulmuştu. Bunun da Mısır ile bir bağlantısı vardı ama sanki Eski ve Kabul Edilmiş İskoç Riti'nin bir kopyası gibiydi. Ancak ileri derecelerindeki unvanlar biraz farklıydı.

1. Çırak
2. Kalfa
3. Üstat
4. Sır Şövalyesi
5. Yetkin Şövalye
6. Gizli Şövalye
7. Mısırlı Şövalye
8. İsrail Şövalyesi
9. Seçilmiş Şövalye
10. On Beşler Seçilmişi Şövalyesi

11. Bilinmeyen Şövalye
12. Mimar Şövalye
13. Gizli Kubbe Şövalyesi
14. Birlik Şövalyesi
15. Kılıç Şövalyesi

Bu ritin 15. derecesiyle bağlantılı bir tablo:

16. Kudüs Şövalyesi
17. Haçlılar Şövalyesi
18. Pelikan Şövalyesi
19. Köprü Şövalyesi
20. Pers Şövalyesi
21. Noakit Şövalye
22. Lübnan Şövalyesi
23. Mabet Şövalyesi
24. Işık Şövalyesi
25. Sina Yılanı Şövalyesi
26. Kutsal Delta Şövalyesi
27. Kutsal Ateş Şövalyesi
28. Güneş Şövalyesi
29. Propaganda Şövalyesi
30. Kartal Şövalyesi
31. Büyük Denetici
32. Büyük Genel Denetici
33. Büyük Patrik

Çoğu gibi bu mason riti de yeterince ilgi görmeyerek bir süre sonra ortadan kalktı.

Memfis-Misraim Riti

İşte en önemli olanı bu…

Bu rit, 19. yüzyıldaki Mizraim Riti ile Memfis Riti'nin birleştirilmesi sonucunda oluşturulmuş, çağdaş mason ritlerinden biridir.

Birbirlerine çok benzeyen bu iki ritin "Birleşik Memfis-Misraim Riti", İngilizcede "United Rite of Memphis-Misraim Mizraim" adı altında yenilenmesi, önceleri 1876 yılında İngiltere'de tasarlanmıştı. 1899 yılında da Fransa'da bu konuda "Rite de Memphis–Misraïm" adı verilerek bir başka birleştirme girişiminde bulunulmuştu. Ancak bu girişimlerin hepsi yöresel boyutta kaldığı gibi, başarılı da olamamıştı.

Asıl birleştirme hayli sonra, 1959 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nde gerçekleştirildi. Her iki ritte de özgün olarak benzer dereceler olduğu gibi korundu; bazıları bir başka ad altında birleştirildi; eş değerliği olmayan ve diğerinde karşılığı bulunmayan dereceler kaldırıldı. Böylece toplam 97 dereceli bir rit oluşturuldu. Başka ülkelerde de beğeniyle karşılanıp dünya çapında yaygınlaşma göstermesi üzerine, yönetsel nitelikli derecelere iki tane daha eklendi. Böylece derecelerin toplam sayısı 99 oldu.

Loca Dereceleri:

1. Çırak
2. Kalfa
3. Üstat

Kolej Dereceleri:

4. Sır Üstadı
5. Yetkin Üstat
6. Yüce Üstat
7. Yüce Epopt
8. İris Şövalyesi
9. Yüce Minerva
10. Altın Post Şövalyesi
11. Büyük Seçilmiş Mezofilot
12. Üçgen Şövalyesi
13. Kutsal Kemer Şövalyesi
14. Kutsal Kubbe Şövalyesi

Şapitr Dereceleri:

15. Kılıç Şövalyesi
16. Kudüs Şövalyesi
17. Doğu Şövalyesi
18. Rozkrua Şövalyesi

Senato Dereceleri:

19. Kırmızı Kartal Şövalyesi
20. Mabet Şövalyesi
21. Yüce Alesofilot
22. Lübnan Şövalyesi
23. Heredom Şövalyesi
24. Tabernakl Şövalyesi
25. Yılan Şövalyesi
26. Hakikat Bilgesi Şövalyesi
27. Hermetik Filozof Şövalye
28. Anahtar Şövalyesi
29. Beyaz Kartal Şövalyesi

Areopaj Dereceleri:

30. Kadoş Şövalyesi
31. Kara Kartal Şövalyesi
32. Royal Sır Şövalyesi
33. Büyük Denetici Şövalye
34. İskandinavya Şövalyesi
35. Mabet Yüce Komandörü
36. Yüce Görüşmeci
37. Hakikatin Uzman Şövalyesi
38. Hakikatin Yüce Seçilmişi
39. Eonların Büyük Seçilmişi
40. Siva Bilgesi / Yetkin Bilge
41. Gök Kuşağı Şövalyesi
42. Işık Prensi
43. Yüce Hermetik Bilge
44. Zodiyak Prensi
45. Misterlerin Yüce Bilgesi
46. Kulübelerin Yüce Çobanı
47. Yedi Yıldız Şövalyesi
48. Kutsal Dağın Yüce Gardiyanı
49. Piramitlerin Yüce Bilgesi
50. Samotraki Yüce Filozofu
51. Kafkas Yüce Titanı
52. Labirent Bilgesi

53. Anka Kuşu Şövalyesi
54. Yüce İskandinav Aşığı
55. Yüce Orfe Doktoru
56. Kadmos Pontifi
57. Yüce Büyücü
58. Brahma Prensi
59. Ogigya Pontifi
60. Üç Ateşin Yüce Gardiyanı
61. Yüce Bilinmeyen Filozof
62. Eleusis Yüce Bilgesi
63. Yüce Kavi
64. Mitra Bilgesi
65. Büyük Kurucu Patrik
66. Büyük Kutsayıcı Patrik
67. Büyük Övgücü Patrik
68. Hakikat Patriği
69. Eleusis'in Altın Dal Şövalyesi
70. Planosferlerin Patriği
71. Kutsal Vedaların Patriği

Büyük Konsey:

72. Bilgeliğin Yüce Üstadı
73. Kutsal Ateş Doktoru
74. Sloka'nın Yüce Üstadı
75. Libya Zinciri Şövalyesi
76. İsis Patriği
77. Yüce Teozof Şövalye
78. Issız Yer'in Büyük Pontifi
79. Korkunç Yankı Şövalyesi
80. Kutsal Yer'in Yüce Seçilmişi
81. Memfis Patriği
82. Araf Mabedi'nin Büyük Seçilmişi
83. Addi Vadisinin Yüce Şövalyesi
84. İzedlerin Doktoru
85. Parlak Halka'nın Yüce Üstadı
86. Serapis Pontifi
87. Masonluğun Yüce Prensi
88. Kutsal Divan Büyük Seçilmişi
89. Mistik Kentin Patriği
90. Ulu Yapıtın Yüce Üstat Patriği

Büyük Tribunal:

91. Yüce Patrik Büyük Savunucu

Büyük Mistik Mabet:

92. Yüce Sorgulayıcı
93. Büyük Genel Denetici Düzenleyici
94. Memfis'in Yüce Patrik Prensi

Egemen Kutsal Yer:

95. Yüce Patrik Büyük Koruyucu
96. Egemen Büyük Genel Üstat
97. Uluslararası Büyük Üstat Vekili *(sonradan eklenen)*
98. Uluslararası Büyük Üstat *(sonradan eklenen)*
99. Egemen Pontif Büyük Hiyerofant

Günümüzde, bu ritte çalışmakta olan loca ve atölyelerin büyük çoğunluğu Amerika Birleşik Devletleri'ndedir. Fransa, İngiltere, Belçika, Avustralya ve Kanada başta olmak üzere bazı Güney Amerika ve Avrupa ülkelerinde de örgütleri vardır.

Bir Memfis-Mizraim Riti mabedi: Pennsylvania/ABD:

***

Memfis-Mizraim Riti'nin bir de karma uygulaması vardır. Bunun en canlı örneği Fransa'daki "Grande Loge Mixte de Memphis-Misraïm" (Memfis-Mizraim Karma Büyük Locası) adlı obediyanstır.

Buna benzer karma büyük localar, diğer bazı Avrupa ve Güney Amerika ülkelerinde, bu arada İngiltere, Amerika Birleşik Devletleri ve Kanada'da da vardır.

Bunların yanı sıra Fransa'daki Memfis-Mizraim Riti Kadın Büyük Locası'na da değinebiliriz.

[Memfis-Mizraim Riti'nin tüm derecelerinin önlük ve çalışma tablolarını içeren bir derleme de var. Derece unvanları İngilizce olarak verilmiş görseller içeren bu derleme dört bölümden oluşuyor. Konuyla ilgilenenler **"Rite of Memphis-Misraim in Freemasonry - Aprons and Tracing Boards"** başlıklarına bakabilir]

***

Memfis-Mizraim Riti'nin amblemi her ülkede farklıdır ama hepsi birbirine benzer. Şöyle birkaç örnek verebiliriz:

***

Beri yanda, İtalya'da, Memfis-Mizraim Riti'nin çok daha farklı bir biçimde değerlendirildiği görülüyor. Öyle ki, sadece internetteki ilgili siteye bakılırsa, bu ritin İtalya'da oluşturulmuş bulunduğu gibi bir izlenim edinilebilir: http://www.sovranosantuario.it)

İtalyan Memfis-Mizraim Riti'nin Roma'daki mabedi

Morokko Riti

Amerika Birleşik Devletleri'nde yaşayan kimi Kuzey Afrikalı masonların "Ancient Free Moorish Rite" adı altında 1947 yılında oluşturmuş bulundukları bu mason ritinin, bir bakıma Memfis-Mizraim Riti ile kısmen bağlantılı olduğu söylenebilir. Çalışmaları, Masonlukta öteden beri alışılagelmiş olan yöntemlerden hayli farklıdır.

Clifford E. Hazel Bey (ritin kurucusu) Locası'nın üyelerinden bir grup:

Bu rit ile bağlantılı olmak üzere internette şu adresten ayrıntılı bilgi edililebilir:
http://www.moorishriteonline.net/moorishritefreemasonry.htm

Adonhiramit Riti

18. yüzyıl sonlarında Fransa'da kurulmuş ritlerden bir diğerinin "Adonhiramit Masonluğu" anlamına gelen bir terimle anıldığı da görülebilir. Bu riti kimin ve tam olarak ne zaman kurduğu bilinmemektedir. Masonik literatürde, Louis Guillemain de Saint-Victor tarafından kurulmuş olabileceğinden söz edilir. Ritüelleri bir bakıma belli bir aşamaya kadar Yetkinleşme Riti'ne benzer. Simgesel derecelerden sonraki dereceleri şöyledir:

4. Yetkin Üstat; Eski Üstat
5. Birinci Seçilmiş; Dokuzlar Seçilmişi
6. İkinci Seçilmiş; Perignan Seçilmişi
7. Üçüncü Seçilmiş; On Beşler Seçilmişi
8. Küçük Mimar
9. Büyük Mimar; İskoçyalı Kalfa
10. İskoçyalı Üstat
11. Kılıç, Doğu veya Kartal Şövalyesi
12. Rozkrua Şövalyesi
13. Noakit; Prusya Şövalyesi

Bu ritin günümüzde de varlığını sürdürdüğü söylenmektedir.

Bavyera Aydınlanmışları Riti

1780 yılında Almanya'da "Bayerische Illuminatenorden" adı altında kurulmuş olun bu rit, 1776 yılında Adam Weishaupt'un oluşturmuş bulunduğu **Illuminati** örgütünün Baron von Knigge tarafından Masonluk ile bağdaştırılıp bir mason ritine dönüştürülmüşüydü. (llluminati bambaşka bir konu olup Masonluk ile doğrudan bağdaştırılması yanlış olduğu için burada ona değinmeyeceğiz.)

Ritin dokuz derecesi vardı:

1. Acemi
2. Minerva
3. Küçük Aydınlanmış
4. Büyük Aydınlanmış; İskoçyalı Acemi
5. Yönetici Aydınlanmış; İskoçyalı Şövalye
6. Rahip (Presbyter, Epopt)
7. Prens; Naip
8. Magus
9. Kral

Bu rit, kurulduğu sıralarda çok ilgi görmüştü. Ancak bir süre sonra bu riti uygulayan örgütler Cizvitler'in yoğun saldırısına uğradı. Dolayısıyla ritin yaşamı da pek kısa sürdü; 1785 yılından sonra zayıflamaya başladı ve 18'inci yüzyıl sonlarında tümüyle ortadan kalktı.

Avignon Aydınlanmışları Riti

Fransızcada taşıdığı ad "Rite des Illuminés d'Avignon" olan ve Illuminati ile bağlantılı gibi görünen bu rit, Güney Almanya'da Adam Weishaupt'un kurduğu özgün sistemle bağlantısız ve kuruluşu bakımından da ondan altı yıl önceydi. Bir süre çalıştıktan sonra "Gerçek Masonlar Akademisi" (Académie des Vrais Maçons) adını aldı. Kapsamı bakımından dönemin ünlülerinden Antoine Joseph Pernety'nin ilkelerini yansıtmayı, özellikle Hermetik nitelikli bir öğreti vermeyi öngörüyordu. Simgesel derecelerden sonra gelen 6 yüksek derecesi bulunuyordu:

4. Gerçek Mason
5. Doğru Yoldaki Gerçek Mason
6. Altın Anahtar Şövalyesi
7. İris Şövalyesi; Gök Kuşağı Şövalyesi
8. Argonot Şövalyesi
9. Altın Post Şövalyesi

Günümüzde varlığı yok... Ne zaman kurulduğu belli ama ne zaman varlığını yitirdiğine ilişkin bilgi yok. Bu kuruluş, kendinden önceki **Pernety Riti**'ne bakmayı gerektiriyorsa da o konu üzerinde de pek bir bilgi yok. Ancak Antoine Joseph Pernety'nin alşimiye, mitolojiye ve dinsel gizemciliğe pek düşkün olduğunu, güzel sanatlar, teoloji, coğrafya, felsefe ve matematik ile bağlantılı yapıtları bulunduğu biliniyor. 18. yüzyılın ikinci yarısında Pernety'nin görüş ve eğilimlerinden esinlenilerek birçok mason riti kurulmuş. Bu rit ise geniş çapta oygulanmış olduğu yer nedeniyle **"Montpellier Riti"** (Rite du Montpellier) olarak da anılmış.

Eklektik Riti ve Schröder Sistemi

1787 yılında bugünkü Almanya'nın güney ve batısında dağınık halde çalışan localar arasında iletişim kurmak amacıyla "Eklektisheverein" adı verilmiş birleştirici bir örgüt kurulmasına girişilmişti. Bunların topluca uygulayacakları bir sisteme de "Eklektischeritus" denmişti.

Bu sistem, bir rit olarak nitelenmiş olmasına karşın, Masonluğun yalnızca üç dereceden oluştuğunu benimsiyordu. Tek özelliği, ritüellerin yoğun bir biçimde Hıristiyanlığın ilkeleriyle donatılmış olmasıydı. Bu sistemi uygulayan localardan çoğu, Friedrich Ludwig Schröder'in sonradan oluşturduğu masonik sisteme geçti. Bu sistem, bazı masonik yazında **"Schröder Riti"** olarak da anılır. İsim benzerliği nedeniyle yer yer Friedrich Joseph Wilhelm Schröder'in kurmuş olduğu **"Yenilenmiş Rozkrua"** adlı masonik sistemle karıştırıldığı da olmuştur.

Schröder Sistemi, **Fessler Riti** ile **Zinnendorf Riti**'nden esinlenilerek geliştirilmişti. En önemli özelliği, Masonluğun yüksek derecelerinde yer alması gereken öğelerin simgesel derecelere indirgenmiş olmasıydı. Nitekim bir "rit" olmayıp, bir "sistem" oluşu bundan ileri gelir.

Bu sistemde “yüksek derece” ya da “ileri derece” gibi kavramlar yoktur. Ancak Schröder, bu sistemin yetersizliğinin farkına vararak, buna “sıkı bağ” adını verdiği bir yüksek aşama daha eklemişti. Bu aşama da bir derece niteliği taşımaz; kendi başına bir ritüeli ve özel bir öğretimi yoktur; yalnızca, diğer mason ritlerinin ileri ve yüksek derecelerinin kapsamlarının incelenip tartışıldığı, akademik nitelikli bir bilgi edinme aşamasıdır.

Schröder Sistemi, yalın uygulaması nedeniyle pek tutuldu ve başarılı bir yaygınlaşma gösterdi. Almanya’da günümüzde de varlığı sürdürülen bu sisteme uyarak çalışan mason locaları vardır.

Schröder Sistemi'nde çalışan bir locanın mabet dekorasyonu:

Fessler Riti

1800 yılında Almanya’da Ignaz Aurelius Fessler tarafından kurulmuş olan “Ritus vom Fessler”, önceleri, kurucusunun Masonluktaki yüksek dereceler olgusunu uygun bulmayışı nedeniyle sadece standart üç dereceden oluşmuştu. Buna karşın ondan Alman masonların eğilimlerine uygun tam bir rit oluşturması istenmişti. Bu nedenle Fessler, aslında yüksek derecelerde bulunması gereken ritüelik öğeleri, simgesel dereceler kapsamında toplamıştı. Böylece ne kendi görüşünden ödün vermiş ne de istemleri geri çevirmişti. Fessler’in 1839 yılında ölümünden sonra ise bu rite 6 yüksek derece daha eklendi:

4. Kutsalların Kutsalı
5. Doğrulama
6. Kutlama
7. Gerçek Işık
8. Yurt
9. Yetkinlik

Bu rit, özellikle Orta Avrupa’da, 1919 yılına kadar uygulanma olanağı buldu.

Zinnendorf Riti

Schröder Sistemi'nin esin kaynaklarından bir diğeri olan "Ritus vom Zinnendorf" 1766 yılında Almanya'da Johann Wilhelm von Zinnnendorf tarafından kurulmuştu.

Yedi derecesi olan bu ritte ilk üç derece "Mavi Masonluk", 4. ve 5. dereceler "Kırmızı Masonluk", 6. ve 7. dereceler ise "Kapitüler Masonluk" olarak anılırdı.

4. İskoçyalı Çırak ve Kalfa
5. İskoçyalı Üstat
6. Aziz Yahya Favorisi
7. Seçilmiş Kardeş

İsveçli masonların aslında bu ritin özgün bir mason riti olmayıp **İsveç Riti**'nden kopyalanmış olduğunu savunmalarına karşın Zinnendorf Riti, Almanya'da 20 yıl kadar bir süre için çok başarılı bir çalışma gösterdi. Avusturya, Saksonya ve Rusya'da da uygulanma olanağı buldu. Hayli yaygınlaşmış olmasına karşın, kurucusunun ölümünden kısa bir süre sonra ortadan kalktı.

İsveç Riti

İskandinav ülkelerinde uygulanan bu mason riti ve sistemi, , 1777 yılında, Kral 3. Gustav'ın İsveç'teki masonik sistemler karmaşıklığının giderilmesine ilişkin verdiği buyruk üzerine kuruldu. 18'inci yüzyılın ikinci yarısında geliştirilmiş olan bazı yüksek derecelerden esinlenilerek 12 dereceli bir dizge hâline getirildi:

1. Çırak
2. Kalfa
3. Üstat
4. İskoçyalı Kalfa / Aziz Andre Kalfası
5. İskoçyalı Aziz Andre Üstadı
6. Doğu Şövalyesi / Aziz Yahya'nın Arkadaşı
7. Batı Şövalyesi / Sadık Tapınakçı / Anahtar Üstadı / Taçlı Uzman
8. Güney Şövalyesi / Aziz Yahya Favorisi
9. Aziz Andre Favorisi
10. Şapitr Üyesi
11. Şapitr İleri Geleni
12. Süleyman'ın Vekili

Bu ritin ilk dokuz derecesi, doğrudan büyük locanın yönetimi altındadır. Son üç dereceyi yönetmek üzere ise "Aydınlanmış Şapitr" anlamında bir otoriter organ vardır; bu derecelerdeki masonlar, "Kızılhaç Kardeşleri" olarak anılır.

Ritin 11. derecesine alınabilmek için katışıksız bir soylu olmak gereklidir. Son derecesi ise, dizgenin doğal büyük üstadı sayılan İsveç kralına özgüdür.

Bu rite benzer olarak, bir de **İskandinav Riti**'nden söz edilir. Bunun ise daha çok Danimarka'da uygulanmış olduğu anlaşılmaktadır. Nitekim bir de 1782 yılında beş dereceli olmak üzere kurulmuş, 1885 yılında İsveç Riti'ne katılmış olan **Danimarka Riti** vardı.

Melesino Riti

Söz ulusal ya da bölgesel ritlere gelince, bunlardan biri de 1765 yılında Rusya'da Peter Melesino tarafından kurulmuş olan mason ritidir.

Bu rit, hermetik, kabalistik ve gnostik felsefelerin bir karışımıyla oluşturulmuştu. Simgesel derecelerden sonra gelen dört yüksek derecesi vardı:

4. Mistik Kubbe
5. İskoçyalı Üstat ve Şövalye
6. Filozof
7. Tapınakçıların Yüce Rahibi

Bu rit, yalnızca Rusya'da uygulanmış, pek yaygınlaşamasa da varlığını sürdürmüştü. 1917'de Bolşevik devriminin ertesinde mason localarının kapatılmasıyla birlikte varlığını yitirdi.

Masonluğun tarihinde bunun gibi başka bölgesel ya da ulusal ritler de var ama onlardan bazılarına daha sonra değineceğiz.

Primitif İskoç Riti

Fransızca olarak “Rite Ecossais primitif” adı verilmiş olan bu rit, Belçika’da, kimine göre 1770, kimine göre ise 1818’de kurulmuştur.

Bu rit, gerek derecelerinin sayısı gerekse kapsamı bakımından Eski ve Kabul Edilmiş İskoç Riti’ne benzetilir. Fakat öğretiminin kapsamı bakımından Sıkı İzleyiş Riti ile Adonhiramit Riti’ne daha yakındır. Günümüzde Belçika ve Fransa’da uygulanmaktadır.

Dereceleri şöyle sıralanır:

1. Çırak
2. Kalfa
3. Üstat
4. Yetkin Üstat
5. İrlandalı Üstat
6. Dokuzlar Seçilmişi
7. Bilinmeyen Seçilmişi
8. On Beşler Seçilmişi
9. Ünlü Üstat
10. Yetkin Seçilmiş
11. Küçük Mimar
12. Büyük Mimar
13. Aziz Andre’nin Büyük İskoçyalı Masonu
14. Sır Üstadı
15. Kara Kartal Şövalyesi
16. Kadoş Şövalyesi
17. Yüce Mimar
18. Yetkin Mimarlığın Üstadı
19. Royal Arş
20. Prusya Şövalyesi
21. Doğu Şövalyesi
22. Kudüs Prensi
23. Bütün Locaların Üstadı
24. Batı Şövalyesi
25. Filistin Şövalyesi
26. Egemen Rozkrua Prensi
27. Yüce İskoçyalı Mason
28. Güneş Şövalyesi
29. Doğrunun Büyük Seçilmişi
30. İçerinin Acemisi
31. İçerinin Şövalyesi
32. İçerinin Valisi
33. İçerinin Komandörü

Bu riti, adının benzerliğinden ötürü "Primitif Rit" ile karıştırmamak gerekir.

Des Etangs Riti

Bireysel nitelikli masonik sistemlerden bir diğeri olan bu rit, 1822 yılında Fransa'da Nicolas Charles Des Etangs tarafından kurulup, 1847 yılında ölümü ile birlikte varlığını yitirmişti.

Bu rit, "Gerçek İlkelerine Göre Yeniden Şekillendirilmiş Masonluk" olarak da anılmaktaydı. Simgesel derecelerden sonra gelen iki derecesi vardı:

- Yenilenmiş Rozkrua Şövalyesi
- Büyük Seçilmiş Kadoş Şövalyesi

Bu iki derecesiyle Des Etangs Riti, Eski ve Kabul Edilmiş İskoç Riti'nin derecelerinin tümünü kapsamayı öngörmüştü.

Swedenborg Riti

1783 yılında Fransa'da **Marquis de Thomé** tarafından kurulmuş olan bu rit, dönemin gizemci düşünürlerinden Emanuel Swedenborg'un görüşlerinin değerlendirilmesiyle oluşturulduğu için bu adı almıştı. Altı derecesi vardı:

1. Çırak
2. Kalfa
3. Üstat Neofit
4. Aydınlanmış Teozofist
5. Mavi Kardeş / Kalfa Kohen
6. Kırmızı Kardeş

19'uncu yüzyılda kıta Avrupa'sında birçok ülkede başarı kazanın bu rit, İngiltere'ye de taşındı. Ancak orada bir mason riti olma niteliğini yitirip, bir teoloji *(ilâhîyat)* derneği olmaya dönüştü.

Zamanla Orta Avrupa'daki gücünü de yitiren bu rit, 20'nci yüzyılda İsveç'teki bazı localarda uygulanma olanağı buldu. Ancak bu ritin İsveç Riti ile hiçbir ilgisi yoktur. Pernety Riti ve Avignon Aydınlanmışları Riti ile yakın benzerlikler gösterir.

Yenilenmiş Rozkrua

1779 yılında Almanya'da Friedrich Joseph Wilhelm Schröder tarafından kurulmuş olan bu mason riti "Rektifizierte Rosenkreuzer" adını taşımıştı. Bir mason riti olmasına karşın, her nedense masonik yazında bu sistem için "rit" sözcüğü kullanılmamıştır.

Toplam yedi derecesi olan bu rit, ilk üç derecesinde Simgesel Masonluğu izlemekteydi. Yüksek derecelerinde ise, özellikle alşimi ve büyü üzerine kurulu bazı çalışmaları içeriyordu. Kısa bir süre için ve yalnızca Kuzey Almanya'da uygulanma olanağı buldu.

Bu ritin, Schröder Riti ile herhangi bir ilgisi yoktur.

Zanaat Riti

Genel olarak, Masonlukta yalnızca üç simgesel derece bulunduğunu benimseyen, bundan başka her türlü derecenin geçerliliğini yadsıyan herhangi bir rit: İngilizcede "Craft Rite".

Bu tür bir rit anlayışı, özellikle 18'inci yüzyılda Spekülatif Masonluğun yeni bir icat olmayıp, Operatif Masonluğun yeni geleneksel bina inşaatı meslek ve zanaatının devamı olduğunu, dolayısıyla başka hiçbir nitelik taşıyamayacağını ileri sürenlerce ortaya çıkarılmıştı. Bu tutum, bir bakıma, Masonlukta "yüksek dereceler" ya da "ileri dereceler" adı altındaki çalışmaları içeren sistemlerin Masonluk ile bağdaştırılmasını önlemeye yönelikti.

İngiliz Masonluğunda Zanaat Riti ya da Masonluğun geleneksel yapıcılık mesleği ve zanaatından kalma üç simgesel dereceden oluştuğunu ve başkaca hiçbir derecesi olmadığını savunan sistem, varlığını 19. yüzyıl başlarına kadar sürdürebildi. 1813 yılında İngiltere Birleşik Büyük Locası kurulurken, Masonlukta "rit" teriminin kullanımının geçerliliği yadsındı hatta bu kurumun yüz yıla yakın tarihçesi boyunca oluşmuş ritler de âdeta yok sayıldı. Ancak İngiliz Masonluğu kapsamında 18. yüzyılda oluşmuş bölünmenin giderilerek birliğin sağlanabilmesi için, epeyce zamandan beri çalışmaları yapılmakta olan birçok yüksek derece arasından "Royal Arş derecesi"nin ise resmen kabul edilmesi zorunlu oldu.

Bundan sonra Zanaat Riti terimi aslında geçerliliğini yitirdi. Fakat Spekülatif Masonluktaki çırak, kalfa ve üstat derecelerinin Operatif Masonluktaki derecelerden bir farkı olmadığının da belirtilmesi gerekli görülüyordu. Bunun için de "simgesel dereceler" ile özdeş tutulan "zanaat dereceleri" terimi kullanılır oldu.

Boudin Ordugâhı

18'inci yüzyılda İngiltere'de, merkezi Bristol kentinde olmak üzere "Baldwyn Encampment" adı altında kurulup, bazı yüksek derecelerde çalışmalar yapmış olan bu masonik örgütün uygulamış olduğu sistem de bir mason riti olarak nitelenebilir.

Bu kuruluşun adı, Tapınak Şövalyeleri Tarikatı'nın tarihçesinden alınmadır. Baudouin I ve Baudouin II, 12'inci yüzyıl başlarında Kudüs'te birbiri ardınca kral olan kişilerdir. Bunlardan ilki, Kudüs'ün Birinci Haçlı Seferi sonunda 1099 yılında Hıristiyanların eline geçmesini sağlamış olduğu kabul edilen **Godfroi de Bouillon**'un kardeşidir. İkincisi de önceleri Edessa (Urfa) kralı iken sonradan Kudüs krallığına getirilmiş kişidir. Bu iki krala neden bu denli önem verildiği ancak Tapınak Şövalyeleri'nin tarihinin ayrıntılı olarak incelenmesiyle anlaşılabilir. [Bunun için **"Tapınakçılar Siyonistler ve Masonlar – Birinci Kitap"** önerilebilir.]

14'üncü yüzyıl başlarında Tapınak Şövalyeleri Tarikatı ortadan kaldırıldığında böyle bir topluluk oluşturulmuş ama sonra yaklaşık dört yüzyıl boyunca bu örgütten hiç söz edilmemişti.

18'inci yüzyıl ortalarında, doğrudan spekülatif nitelikli bir örgüt olarak beliren bu kuruluş, eski kurumu yenilenmiş Masonluk ile bağdaştırmayı hedeflemişti.

Örgüte kabul edilecek olan bir kimsenin, önce Masonluğun üç standart derecesini almış olması gerekmekteydi. Sistemin kendi dereceleri ise bundan sonra şöyle sıralanmıştı:

1. Tapınak Şövalyesi
2. Kudüs Aziz Yahya Şövalyesi
3. Filistin Şövalyesi
4. Rodos Şövalyesi
5. Malta Şövalyesi
6. Heredom Rozkrua Şövalyesi
7. Büyük Seçilmiş Kadoş Şövalyesi

Kimi masonik yazarlara göre bu örgüt, Tapınak Şövalyeleri Tarikatı'nın çağımızdaki tek somut kalıntısıdır. Günümüzdeki **İngiliz Masonluğu Sistemi**'nin ileri derecelerinden biri olan "Tapınak Şövalyesi" derecesinin temelini bu örgüte bağlayanlar da vardır.

Bu örgütün sonrasında **Baldwyn Riti** denilen yine yedi dereceli bir sistem oluşturulmuştu ama bu kez üçüncü derece ve sonrasının unvanları farklıydı:

3. Dokuz Seçilmiş Üstat Şövalyesi
4. İskoç Şövalyeleri Büyük Mimarı; Kilwinning İskoç Şövalyesi
5. Doğu, Kılıç ve Kartal Şövalyesi
6. Aziz Yahya (Kudüs, Filistin, Rodos, ve Malta'nın) ve Tampliye Şövalyesi
7. Karmel Dağı Rozkrua Şövalyesi

Bunların hepsi İngiliz Masonluğu Sistemi çerçevesinde toplandı ama öncesinde "İskoçya'daki Eski Büyük Rit" diye adlandırılan bir masonik dereceler koleksiyonu var.

İskoçya'daki Eski Büyük Rit

"Early Grand Rite in Scotland" adı altındaki bu koleksiyon, 18. yüzyılda İskoçya'da uygulanmış olduğu ileri sürülen birçok masonik ileri ya da yüksek derecenin toplanıp sıraya konmasıyla oluşturulmuş bir derlemedir.

Aslında İskoçya'da bu ad altında çalışmış olan bir mason riti ya da bir masonik sistem görülmemiştir. Fakat bu derlemede adı geçen derecelerden bazısının yer yer çalışmalarının yapılmış olması olasıdır. Nitekim bu derleme, yalnızca birbirinden ayrı birtakım derecelerin, birbirleriyle bağlantıları göz önüne alınarak yapılmış bir toparlamadır. Bir sıraya konulup numaralandırılmaları, masonik araştırıcılar tarafından sonradan yapılmıştır.

Bu derlemede toplam 46 derece bulunmaktadır. Bunlar şöyle sıralanmıştır:

1. Çırak
2. Kalfa
3. Üstat
4. Cenaze Üstadı
5. Kalfanın İşareti
6. Üstadın İşareti
7. Mimar
8. Büyük Mimar
9. Sıkıntı Üstadı
10. Önceki Üstat
11. Royal Ark Mariner
12. Solucu İşaret
13. Bakla ve Zincir
14. Yakup'un Çabası
15. Kızıl Kordon
16. Gizli Gözlemci
17. Royal Üstat
18. Seçilmiş Üstat
19. Pek Üstün Üstat
20. Üstün Mason
21. Olağanüstü Üstün Mason
22. Kutsal Royal Arş
23. Roma ve Konstantiniye Kızılhaçı Şövalyesi
24. Kutsal Lâhit Şövalyesi
25. Hristiyan İşareti Şövalyesi
26. Haçın Kutsal ve Üç Kez Ünlü Tarikatı
27. Mavi Haç Şövalyesi
28. Aziz Andre Şövalyesi
29. Hac Şövalyesi
30. Palmiye ve Kabuk Şövalyesi

31. Tapınak Şövalyesi
32. Akdeniz Geçiti
33. Malta Şövalyesi
34. Babil Prensi / Siyon Mabedi Şövalyesi
35. Prens Mason
36. Siyah Haç Şövalyesi
37. Beytanya Şövalyesi
38. Beyaz Haç Şövalyesi
39. Patmos Şövalyesi
40. Ölüm Şövalyesi
41. Aziz Andre'nin Gül-Haçı'nın Şövalyesi
42. Kara ve Beyaz Kartal Şövalyesi
43. Mabet Rahipliği Tarikatı
44. Güneş Rahibi
45. Eleusis Rahibi
46. Ana Sözcük / Royal Sır

Bu derecelerden birçoğu, gerek ritlerde gerekse masonik sistemlerde de görülür. Daha önce değinilmiş olan Fransa Metropolitan Şapitri gibidir. Öncelikle Amerika Birleşik Devletleri'nde uygulanan "York Riti"nin dereceleri de bu listede yer almaktadır.

İskoçya Royal Tarikatı

"Royal Order of Scotland" adlı, İskoç kökenli fakat İngiliz Masonluğu Sistemi kapsamında uygulanan, yalnızca Hıristiyanların kabul edildiği bu dizgede iki ayrı bölüm vardır:

1. Kilwinning Heredomu ya da Heredom Kilwinning Tarikatı
2. Rozkrua Şövalyeliği

Kısaca "Heredom" da denilen ilk bölüm, İngiliz Masonluğu Sistemi'nde simgesel derecelerin uzantısı olarak kabul edilen Royal Arş derecesinin, ikincisi diğer mason ritlerindeki Rozkrua derecesinin karşılığıdır.

Bu tarikatın, 1314 yılında İskoçya'nın Kilwinning kasabasında, Kral Robert Bruce tarafından kurulmuş olduğu benimsenmiştir. Bu tarihin Fransa'da Tapınak Şövalyeleri Tarikatı'nın son büyük üstadı Jacques de Molay'ın yakılarak idam edildiği yıl oluşu ilgi çekicidir. Birçok kaynakta, Tapınakçılardan arta kalan bir bölüm şövalyenin İskoçya'ya sığındığı, orada Robert Bruce tarafından koruma altına alındıkları anlatılır. [Bu konu, **"Tapınakçılar Siyonistler ve Masonlar – Birinci Kitap"** kapsamında, 20. ve 21. bölümlerde okunabilir.]

Bazı kaynaklara göre, 1688 yılında İngiltere'den kovulan İskoç asıllı Stuartların varisi Charles Edward, 1745 yılında İngiltere tahtını şeniden ele geçirebilmek için İskoçya'ya gittiğinde, kendisine İskoçya Büyük Locası'nın büyük üstatlığı da verilmişti. Başarısızlıkla sonuçlanan bu yarı politik yarı askerî serüvenden sonra Fransa'ya dönen Charles Edward Stuart, 1747 yılında kurulan ünlü **Arras Şapitri**'nde, kendisini İskoçya Royal Tarikatı'nın egemen büyük üstadı olarak ilan etmişti.

İskoçya Royal Tarikatı'nın tarihçesinin ayrıntıları üzerinde değişik kaynaklarda birbirleriyle hayli çelişkili bilgiler yer alır. Bunlardan hiçbiri belgelenememiştir. Bazı kaynaklarda, bu tarikatın ne Robert Bruce ne de Stuartlar ile ilgisi olduğu, aslında 1787 yılında İrlanda'da oluşturulduğu, daha sonra İskoçya'ya geçtiği belirtilir. İngiliz masonik yazınında, bu tarikatın 1767 yılında William Mitchell adlı bir mason tarafından kurulmuş olduğu da bildirilmektedir.

Günümüzde, İskoçya Royal Tarikatı'nın özellikle İngilizce konuşan ülkelerde atölyeleri vardır ama uygulamaları İngilizce ile sınırlı değildir.

Bu konu, internetteki şu adreste daha ayrıntılı olarak okunabilir:
http://www.freemasons-freemasonry.com/royal_order_scotland.html

İngiliz Masonluğu Sistemi ve Amerika Birleşik Devletleri'nde Yüksek Derece Uygulamaları

Anglosakson Masonluğu topluluğunda yer yer uygulanan bu sistem, aslında Masonluktaki "rit" sözcüğünün tanımıyla uyumludur. Nitekim bazı mason yazarlar, bu sistemi **"İngiliz Riti"** olarak anar. Fakat İngiltere Birleşik Büyük Locası, bu sistemin bir "rit" olarak anılmasına izin vermez. Çünkü bir mason ritinin kendine özgü bir egemen otoritesi vardır. İngiliz Masonluğu Sistemi ise tüm kollarıyla birlikte doğrudan İngiltere Birleşik Büyük Locası'nın denetimi altındadır.

Bugünkü İngiliz Masonluğu Sistemi'nin temelleri, 18. yüzyıl ortalarında İngiltere ve İskoçya'da atılmıştır. Başlangıçta, Kıta Avrupası'nda gelişim göstermekte olan çeşitli mason ritlerinin yüksek derecelerinden ya doğrudan ya dolaylı olarak Amerika'daki İngiliz kolonileri aracılığıyla esinlenilmiş, sonra bunlara İngiltere ile İskoçya'da oluşturulmuş dereceler eklenmiştir.

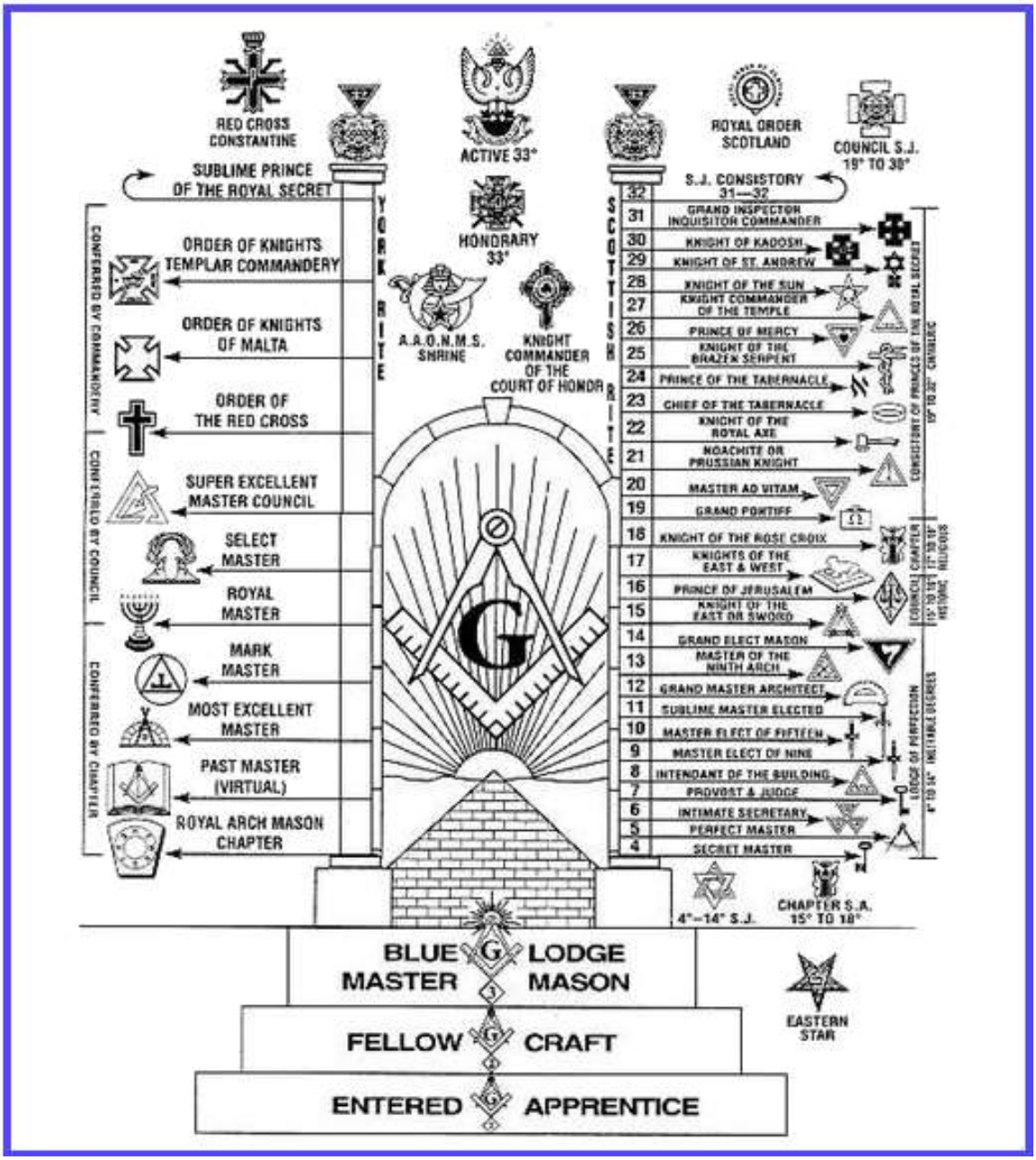
Daha önce de değinmiştik: İngiltere Birleşik Büyük Locası, Masonlukta "yüksek derece" diye bir kavramın varlığını yadsır. Ancak 18. yüzyıldaki "bölünmüşlük dönemi"nin sonrasında, 1813 yılında bu büyük loca kurulurken, "Royal Arş" derecesinin geçerliliği kabul edilmiş, kuruluş protokolüne ***"Masonluk, Royal Arş dahil olmak üzere üç dereceden oluşur."*** diye bir yargı konmuştur. Bundan sonra ise, gerek İngiltere'de gerek İskoçya'da çalışmaları sürmekte olan birçok derecenin ne olacağı sorun haline gelmiştir.

İngiltere'de Masonluk öteden beri krallık ailesiyle özdeşleşmiştir. Krallığın sürekli kontrolü altındadır. Nitekim bu nedenle "royal art" (krallık sanatı) olarak da anılır. Bu nedenle İngiliz Masonluğu'nun tutumunun diğer ülkelerde benimsenen masonik tutumdan farklı oluşunu, empatiyle karşılamak uygun olur.

İngiltere Birleşik Büyük Locası'nın asıl kaygısı, simgesel derecelerden sonraki filozofik derecelerde masonik çalışmalar yapılması değildir; bu derecelerde çalışan atölyelerin, Kıta Avrupası'nda olduğu gibi kendi aralarında birleşerek, büyük locayı umursamayan, isteklerine uymayan birtakım örgütler oluşturmalarıdır. İngiltere Birleşik Büyük Locası'nın "yüksek" sıfatının kullanımından özenle sakınmasının hatta karşı çıkmasının asıl nedeni de budur.

Dolayısıyla bu tür derecelere genel olarak yüksek değil, "advanced degrees" (ileri dereceler) niteliği verilmiştir. "Side degrees" (yan dereceler), "allied degrees" (birleştirilmiş dereceler) gibi birtakım ayrıntılı adlandırmalar da vardır. Hepsinin Royal Arş derecesi gibi, asıl sayılan "üstat" derecesinin uzantıları olduğu benimsenmiştir. Her bir ileri derece bölümünün kendine özgü bir yönetsel üst organı vardır ama bunların hepsinin İngiltere Birleşik Büyük Locası'nın gözetim ve denetimi altında olması sağlanmıştır.

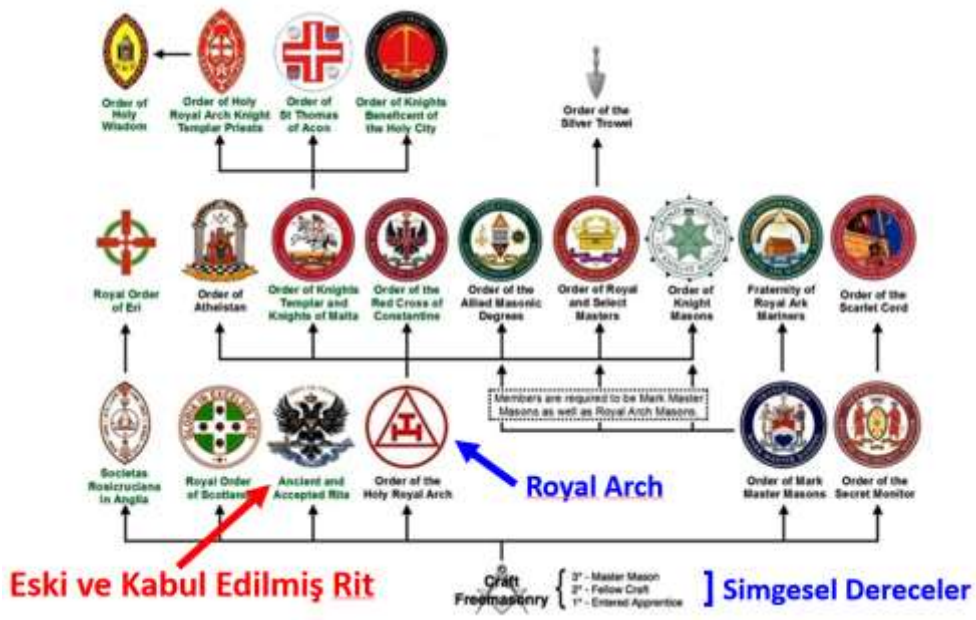
Böylelikle İngiliz Masonluğu Sistemi, günümüzdeki Masonluğun diğer ritlerinden hayli farklı bir yapıda ortaya çıkmıştır. Rit olarak anılmayışının bir nedeni de budur. Fakat bu sistemin kapsamında birkaç ayrı rit oluşturabilecek kadar çok sayıda ve nitelikte derece ya da kol vardır. Bunlardan bazısı tek başına, bazısı birkaç dereceli ya da birbirini izlemeyen bölümler hâlinde olmak üzere düzenlenmiştir.

İngiliz Masonluğu Sistemi'ndeki her bir derece ya da bölümde çalışan atölyeler, bir "büyük şapitr"e, "büyük konsey"e ya da başka bir adla anılmakla birlikte bunlara benzer bir yönetsel organa bağlıdır. İngiltere Birleşik Büyük Locası, tüm bu yönetsel organların iç işlerine karışmaz ama üstlerindeki denetim otoritesini de eksik etmez.

Bu sistemdeki ileri derecelerden kimisine katılabilmek için üstat derecesinde bir mason olmak yeterlidir. Çoğu için ise, Royal Arş derecesini de almış bulunmak gerekir. İleri derecelerden bazılarına katılabilmek için ise sistemin diğer bölümlerindeki derecelerden seçilenleri önceden almış bulunmak zorunlu görülür.

Bu sistemin bir diğer şeması şöyle verilebilir:

Bu sistemin kapsamında yer alan, kimisi başlı başına bir "tarikat" (order) olarak anılan bölümler şöyledir:

- Birleştirilmiş Dereceler
- Eski ve Kabul Edilmiş Rit
- Gizli Gözlemci Tarikatı
- Işığın Görkemli Tarikatı
- İngiliz Rozkrua Kurumu
- İskoçya Royal Tarikatı
- Konstantin Kızılhaçı Örgütü
- Kutsal Kentin İyiliksever Şövalyeleri Tarikatı
- Kutsal Royal Arş Tapınak Şövalyesi
- Mark Masonları
- Operatifler Örgütü
- Royal Ark Mariner
- Royal ve Seçilmiş Üstatlar
- Tapınak Şövalyeleri

Bunlardan başka yer yer bir yönetsel organı olmaksızın tek başına çalışmaları yapılan birtakım kollar da vardır.

Yukarıda özellikle işaretlenmiş olan "Eski ve Kabul Edilmiş Rit", Eski ve Kabul Edilmiş İskoç Riti'nin 18. ve sonraki derecelerini içermektedir ama "İskoç" sıfatı özellikle kullanılmaz.

Amerika Birleşik Devletleri Ritlerinin Büyük Koleji

İngilizcedeki adı "Grand College of Rites of the United States of America" olan bu kuruluş da bir masonik ileri dereceler örgütüdür.

Bu örgüt, kendi belirtişine göre, Masonlukta genellikle ritlerde çalışması yapılmayan birtakım ileri derecelerde çalışmalar yapmak amacıyla 1932 yılında kurulmuştur. Ancak ülkenin her eyaletine yaygın bir uygulaması yoktur. Ayrıntılar için şu internet adresine bakılabilir: http://www.grandcollegeofrites.org/

Birleştirilmiş Dereceler

İngilizcede "Allied Degrees" olarak geçen bu masonik dereceler, daha çok, biraz farklı olarak Amerika Birleşik Devletleri'nde görülür. Bunlar, İngiltere ile İngiliz Masonluğu Sistemi'nin uygulandığı diğer ülkelerdeki kapsam tümüyle uyumlu değildir.

İngiliz Masonluğu Sistemi'ndeki Birleştirilmiş Dereceler'den bazıları ise şunlardır:

- Aziz Şehit Lorens
- Konstantiniye Şövalyesi
- Kral Süleyman'ın Büyük Koruyucusu
- Babil'in Kızılhaçı
- Büyük Yüce Rahip

Bu dereceler, önceleri 1880 yılında kurulmuş olan "Birleştirilmiş Dereceler Büyük Koleji" adlı bir organizasyon tarafından yönetiliyordu. 1972 yılında bu organın adı "Birleştirilmiş Masonik Dereceler Büyük Konseyi" olarak değiştirildi.

Amerika Birleşik Devletleri'nde uygulanmakta olan Birleştirilmiş Dereceler ise "Batı Yarım Küre Birleştirilmiş Masonik ve Hıristiyan Dereceler Egemen Koleji" adını taşıyan bir organ tarafından yönetilir ve büyük çoğunlukla şu derecelerden oluşur:

- Akdeniz Geçiti
- Aziz Şehit Lorens
- Babil Kızılhaçı
- Büyük Mimar
- Eri Kızılkolu
- Eski Cork Tarikatı
- Gemi ve Güvercin
- Gizli Gözlemci
- Konstantiniye Şövalyesi
- Kutsal Bakire Şövalyesi
- Kutsal Haç Şövalyesi
- Kutsal ve Korunmuş Bilgelik Tarikatı
- Mark Adamı
- Mimar
- Müjdeci Yahya'nın Büyük Triniteri
- Rahiplik Tarikatı
- Roma Şövalyesi
- Seçkin Üstad
- Sur Üstadı
- Royal Ark Mariner
- Üç Kral Şövalyesi
- Üst Emin
- Yirmi Yediler Seçilmişi Mason

Bu derecelerin Amerika Birleşik Devletleri'ndeki egemen otoritelerinin ortaklaşa oluşturdukları örgüt ise **"**Birleştirilmiş Masonik Kuruluşlar" adını taşır.

Bu konuda daha ayrıntılı bilgi edinmek için internetteki şu sitelere bakılabilir:
http://www.alliedmasonicdegrees.co.uk
http://www.alliedmasonicdegrees.org/
http://www.amdusa.org/

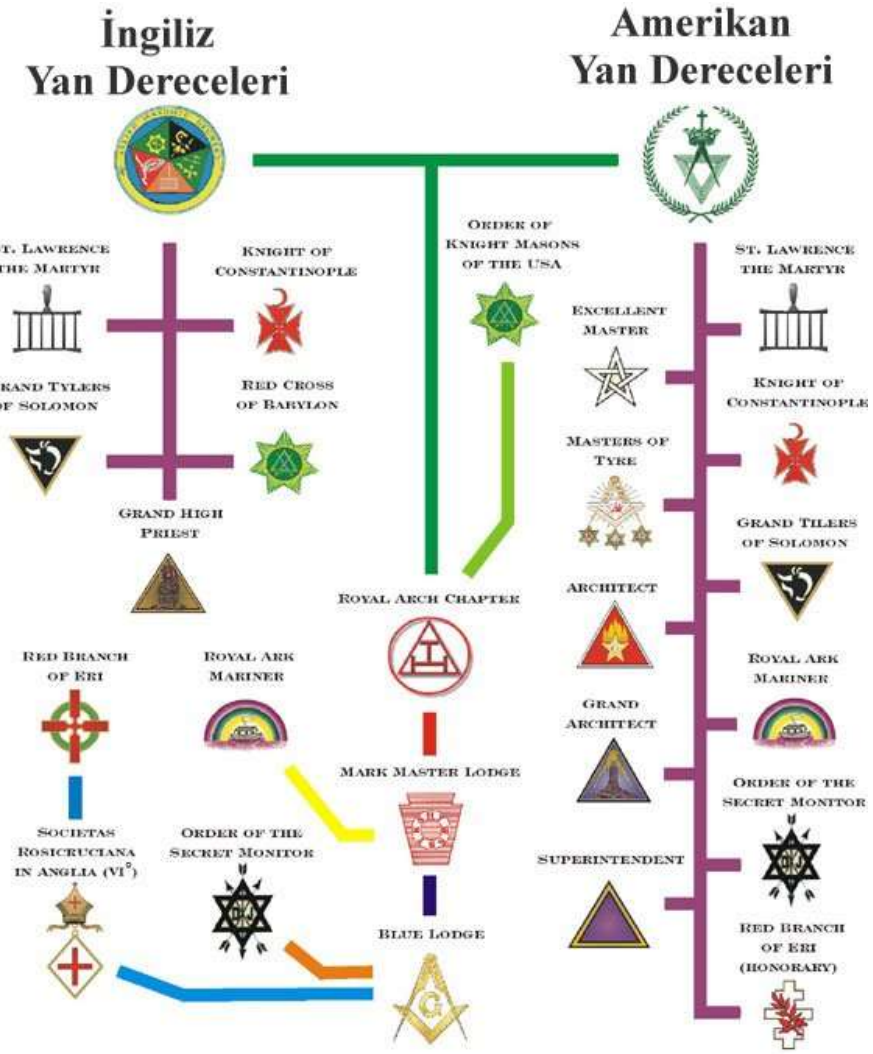
Yan Dereceler

İngilizcede “Side Degrees” olarak anılan bu dereceler de İngiliz Masonluğu Sistemi’nde yer alan ileri derecelerden bir bölümünü oluşturur.

Bu derecelerin İngiltere’deki ve Amerika Birleşik Devletleri’ndeki kapsamları farklıdır. Birçoğu, tek başına çalışması yapılan derecelerdir. Bazıları ise, ikişerli üçerli gruplar halinde toplanmış, aralarında bir de sıra oluşturulmuştur. Buna karşın her birinin yönetimi bağımsızdır. Hiçbiri, örgütsel bakımdan bir otoriteye bağlı değildir; elbette İngiltere Birleşik Büyük Locası’nın egemenliği hariç...

Yan derecelerin kendilerine özgü çalışma kuralları vardır. Bazılarının toplantı düzeni localarda olduğu gibi belli tarihlerde ama çok daha seyrek olarak yapılır. Bazılarının ise bir sonraki birleşim tarihi belirsizdir; bu derecede çalışan masonlar bir daha toplanmamak üzere dağılır, ancak başkanlarının çağrısıyla yine bir araya gelir.

İngiltere’de bu derecelerden çoğuna katılabilmek için üstat derecesini almış olmak yeterlidir. Amerika Birleşik Devletleri’nde ise Royal Arş derecesinin alınmış olması gereklidir.

Kendi aralarında bir grup oluşturan yan derecelerden bir bölümü, daha önce değinilmiş olan "Birleştirilmiş Dereceler", bir diğer bölümü de "Gizemsel Rit" kapsamında da yer alır.

Bu sistemdeki en önemli dereceler **"Mark Üstadı"** ile **"Royal Ark Mariner"** dereceleridir. Herhangi bir grup dışında kalmış olanlar arasında şunlar sayılabilir:

- Üç Kral Şövalyesi
- Gemi ve Güvercin
- Akdeniz Geçiti
- Yeriko Şövalyesi ve Bayan Kahramanı
- İyi Samiriyeli
- Mason'un Eşi ve Kızı
- Konstantin Kızılhaçı
- Müjdeci Yahya

Gerek İngiliz Masonluğu Sistemi gerekse Masonluğun Amerika Birleşik Devletleri'ndeki çoğu tutumu, kadınların mason olabilmelerine karşıdır. Bununla birlikte, yan derecelerden bazılarına kadın mason kuruluşlarında üstat derecesindeki kadınlar da kabul edilebilmektedir.

Ayrılmış Dereceler

Her ne kadar asal konu başlığımız "Masonluktaki Ritler" ise de İngilizcede "Detached Degrees" olarak anılan bu dereceleri de görmeliyiz.

Bunlar çoğunlukla Amerika Birleşik Devletleri'nde uygulanmaktadır. İngiliz Masonluğu Sistemi'ndeki yan dereceler, özellikle "birleştirilmiş dereceler" ile benzerlik gösterir.

Bu derecelerin "ayrılmış" diye bir sıfatla nitelenişi, daha önce diğer bazı derecelerle bir arada belli bir masonik otoriteye bağlı olarak çalışmakta iken, sonra hiçbir merkezî otoriteye bağlı olmaksızın kendi başlarına bağımsız olarak çalışmalarının yeğlenmiş olmasıdır.

Ancak Amerika Birleşik Devletleri'ndeki uygulamada bu dereceler, -belirtilen tanımın tersine- "Birleştirilmiş Dereceler" kapsamındadır

Fransız Riti (Modern Rit)

Son olarak bir kez daha Fransa'ya dönersek, "Rite Français dit Moderne" adlı riti görürüz.

Günümüzde sadece Fransa'da değil, bazı başka ülkelerde de yaygın olarak uygulanmakta olan bu rit, 1786 yılında Fransa Büyük Doğusu (Grand Orient de France) tarafından oluşturulmuştu.

Fransa Büyük Doğusu, bu riti oluştururken, çatısı altında çalışmalarına izin verdiği çeşitli ritlerin öğretimlerinin benzer yanlarını olabildiğince az sayıda bir dereceler silsilesi altında toplayıp, çok farklı yanlarını göz ardı etmeyi öngörmüştü. Bu nedenle Fransız Riti yedi derecelidir.

1. Çırak
2. Kalfa
3. Üstat
4. Seçilmiş
5. Doğu Şövalyesi
6. İskoçyalı Üstat
7. Rozkrua Şövalyesi

Fransız Riti ile aşağı yukarı aynı tarihte kurulmuş olduğu söylenen Eski ve Kabul Edilmiş İskoç Riti'nin Amerika Birleşik Devletleri'nden transferle 19. yüzyıl başlarında Fransa'daki uygulaması sırasında, bu ritin 18. derecesine (Rozkrua Şövalyesi) kadar olan çalışmaların Fransa Büyük Doğusu yönetimi altında yürütülmesi öngörülmüştü. Bu da Fransız Riti'nin son derecesinin gerekçesini bir başka yönden açıklıyor olabilir.

Bu ritin en önemli özelliği, herhangi bir bakımdan dinsel ya da inançsal yorumlaması yapılabilecek her türlü öğenin ritüellerden çıkarılmış olmasıdır. Böylece Fransız Riti'ndeki öğretim, kapsamı bilimsel, simgesel ve insancı (hümanist) bir nitelik taşır.

Günümüzde Fransız Riti, Belçika, İsviçre, Hollanda, Amerika Birleşik Devletleri, Kanada ve bazı Güney Amerika ülkelerinde de uygulanmaktadır. Türkiye'de 1930'lu yıllarda bu ritin uygulanması için bir girişimde bulunulmuş hatta bu yüzden o tarihlerde Türk Masonluğu'nda küçük çapta bir ayrışma bile oluşmuştur.

Bu rite ilişkin daha ayrıntılı bilgi için internetteki şu adrese başvurulabilir. +
https://www.fm-fr.org/les-rites/le-rite-francais-dit-moderne

Uluslararası İnsan Hakları Karma Riti

Fransızcada “Rite Mixte International de Droit Humain” İngilizcede “International Mixed Rite Droit Humain” Almancada “Gemischte Internationate Freimaurerei Droit Humain”, diğer dillerde de aynı deyişin ilgili dillerdeki karşılığı ile anılan bu rit, erkekleri ve kadınları bir arada üyeliğe kabul ederek, buna göre düzenlenmiş olup, genellikle Eski ve Kabul Edilmiş İskoç Riti'ne benzer ritüeller uygular. (Bu ritin adı Mason Sözlüğü’nde böyle geçiyor ama dilimize çevirisinin “İnsan Hakları Uluslararası Karma Riti” tarzında yapılması daha doğru olabilir.)

Ritin tüm derecelerini gösteren bir düzenleme:

Bu ritin, uygulandığı her ülkede benzeri görülen şöyle bir genel amblemi var:

Bu rit “Uluslararası Karma Rit” hatta yalnızca “Karma Rit” olarak da anılır. Ancak Masonlukta başka karma ritler de bulunduğundan, farka dikkat etmek gerekir.

Aslında bir mason kuruluşu ya da bir mason locası “karma” nitelik taşıyorsa, uyguladığı ritin de öyle olması gerekmez. Bir diğer deyişle Karma Rit, Karma Masonluk ile eş anlamlı değildir. Karma olarak adlandırılmamış birçok ritin, localarda karma uygulaması da vardır.

Herhangi bir karma riti uygulayarak çalışan örgütlerin üyeleri, kendi sistemlerinin, çağdaş koşullarla uyumlu bir şekilde “bütünüyle masonik” olduğunu ileri sürer. Buna karşılık, Masonluğa yalnızca erkeklerin alınabileceğini ve kadınların kesinlikle “mason” olamayacağını benimsemiş olan mason kuruluşları ise, kadınları da üyeliğe kabul eden herhangi bir örgütün bir “düzenli masonik kuruluş” olabileceğini kabul etmez; dolayısıyla karma ritleri de Masonluk dışı sayar.

Kimisi böyle bir riti uygulayarak çalışan örgütlerin ancak "paramasonik" sayılabileceğini öngörürken, kimisi daha da ileri giderek bunları Masonluk ile uyuşmayan "taklitçi topluluklar" olmakla suçlar.

Bunların yanı sıra, kendi örgütlerine sadece erkekleri kabul eden, dolayısıyla öyle bir riti uygulayan bazı mason kuruluşları ise, karma ritlerin de geçerliğini kabul eder.

Uluslararası İnsan Hakları Karma Riti 1899 yılında kurulmuş, 1901 yılında yayımladığı bir bildirgeyle ilkelerini özetle şöyle açıklamıştır:

- İnsanlar arasında ırk, din, cinsiyet ve düşünce farklılıklarından ötürü her türlü ayırım güdülmesine karşı çıkılmalıdır.
- Masonluk, tüm dünya yüzünde sosyal adâleti sağlamak üzere çalışan bir kardeşlik kurumu olmalıdır.
- Uluslararası İnsan Hakları Karma Riti, dogmaların her türünü yadsır; gerçeklerin araştırılmasıyla ilgilenir. Bunun için de insanların gerek kültürel gerekse töresel gelişimini amaçlar.

Bu ritin uygulamadaki örgütlenme tarzı bakımından diğerlerinden en önemli farkı, simgesel derecelerin sonrakilerden ayrı bir yönetim organı altında tutulmayıp, 1'den 33'e kadar süreklilik taşımasıdır. Bundan ötürü, bu ritin herhangi bir örgütü "büyük loca" ya da benzeri bir adla değil, bulunduğu ülkede **"federasyon"** olarak anılır. Hepsi de merkezi Belçika'da bulunan bir konfederasyona bağlıdır.

Ritin 20. yüzyıl başı bir yüksek konsey (33. derece) flaması:

İran Filozofik Riti

19'uncu yüzyıl başlarında Fransa'da çalışmaları görülmüş olan bir mason riti, 1818 yılında Erzurum'da kurulmuş olduğu söylenmekteyse de "Rite persan philosophique" adını taşımıştır. Böylece «Avrupa'nın doğusunda ve güneyinde, diğer kıtalarda kurulmuş hiç mason riti yok mu?» tarzındaki bir olası soruya, tam bu ritin adı nedeniyle olumlu bir yanıt verilmesi düşünülürken, bunun da Amerika Birleşik Devletleri'ndeki "Morokko Riti" gibi bir düş kırıklığı söz konusu olabilmektedir. Bu ritin adı, ancak öğretim kapsamındaki bir efsaneden ileri gelir.

Bu ritin yedi derecesi şöyle adlandırılmıştır:

1. Dinleyici Çırak
2. Uzman Kalfa; İyilik Silâhtarı
3. Üstat; Güneş Şövalyesi
4. Tüm Ritlerin Mimarı; Gönül Felsefesi Şövalyesi
5. Eklektisizm ve Hakikat Şövalyesi
6. İyi Çoban Üstadı
7. Saygıdeğer (Muhterem) Büyük Seçilmiş

Masonik yazında yer almakla birlikte, bu rit pek tutulmamış ve yaygınlaşamamıştır.

Zeytin Dalı Riti

Belki de doğuda kurulmuş olduğu bilinen tek mason riti işte budur.

Özgün olarak İngilizce "The Rite of Olive Branch" adı verilmiş olan bu rit, 19. yüzyılın ikinci yarısında Hindistan'da uygulanmıştır.

Hindistan'da İngilizler ile İskoçların Masonluğu yaygınlaştırmaya çalıştıkları bu dönemde, Masonluğa alınmış olan Hintliler, inançlarına aykırı oluşu nedeniyle, uygulanan ileri derecelere karşı çıkıyordu. Çünkü İngiliz Masonluğu Sistemi'nin tüm bu dereceleri, doğrudan ve açıkça Hıristiyan dininin ilkeleri doğrultusundaydı. Bu sakıncanın ortadan kaldırılması için, şöyle üç dereceli bir rit kuruldu

1. Acemi: Bu dereceye girebilmek için mason olmak gerekiyordu.
2. Dost: Üstat derecesini almış masonlar bu dereceye girebilirdi.
3. Görevli: Bu dereceye ancak İngiliz Masonluğu Sistemi'ndeki Royal Arş derecesi alındıktan sonra girilebilirdi.

Bu rit, kurucusunun beklediğince başarılı olamadı ve tam bir uygulanabilirlik elde edemedi. Bununla birlikte varlığı 19. yüzyıl sonlarına kadar sürdü.

Günümüzde Hindistan'da Masonluk eskisi gibi değildir; çok gelişmiştir ve ayrı bölgelerde birkaç büyük loca bile kurulmuştur. Fakat İngiliz etkisi sürmektedir. İleri dereceler de yer yer uygulanmaktadır ama bunların kapsamı Hint inançlarına uyarlanmıştır.

İşte hepsi bu kadar…

Türk Riti Konusu

Çalışmamızı bu konuya da kısaca değinerek bitirelim…

Türkiye'de kimi masonlar bir "Türk Riti" kurulmasına ilişkin herhangi bir girişimde bulunulup bulunulmadığını sorgular.

Ülkemizde ulusal Masonluğun oluşumundan bu yana Sadece Eski ve Kabul Edilmiş İskoç Riti'nin bu ülkeye uyarlanmış versiyonu görülmüştür. Nitekim Türk Masonluğu'nun değerli araştırmacı yazarlarından Celil Layıktez, bu uygulamanın, adı öyle olmasa da niteliği bakımından aslında "Türk Riti" olduğunu belirtmiştir. Ara sıra belirmiş olan bir başka rit uygulaması günümüze dek başarı elde edememiştir. (2022)

Kimi masonlar dünya yüzündeki ritlerin durumunu göz önünde tutarak ulusal nitelikli bir başka rite gerek olmadığını belirtirken, kimileri de bir "Türk Riti" kurulması dileğini korumaktadır.

Şimdilik yoktur ama kim bilir, belki ileride bir gün kurulur, derecelerinin öğretimi ulusal kültür öğelerinden esinlenilerek oluşturulur ve bu oluşum çerçevesinde belki benimsenen özdeyişi de şöyle olur: **"Ne Mutlu Türküm Diyene"**